Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 8 maj 2014*

”Begäran om förhandsavgörande — Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna — Likhetsprincipen och icke-diskrimineringsprincipen — Tillämpning av unionsrätten — Unionsrättens tillämpningsområde — Omfattas inte — Domstolen saknar behörighet”

I mål C-483/12,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Grondwettelijk Hof (Belgien) genom beslut av den 18 oktober 2012, som inkom till domstolen den 29 oktober 2012, i målet

Pelckmans Turnhout NV

mot

Walter Van Gastel Balen NV,

Walter Van Gastel NV,

Walter Van Gastel Lifestyle NV,

Walter Van Gastel Schoten NV,

ytterligare deltagare i rättegången:

Ministerraad,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Tizzano (referent) samt domarna A. Borg Barthet, M. Berger, S. Rodin och F. Biltgen,

generaladvokat: N. Jääskinen,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

* Rättegångsspråk: nederländska.

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Pelckmans Turnhout NV, genom G. Philipsen, advocaat,

— Walter Van Gastel Balen NV, Walter Van Gastel NV, Walter Van Gastel Lifestyle NV och Walter Van Gastel Schoten NV, genom P. Wytinck, P. Verstraeten och D. Dobson, advocaten,

— Belgiens regering, genom T. Materne och J.-C. Halleux, båda i egenskap av ombud, biträdda av J.-F. De Bock och V. De Schepper, advocaten,

— Tysklands regering, genom T. Henze och J. Möller, båda i egenskap av ombud,

— Europeiska kommissionen, genom W. Roels och E. White, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Tolkningsfrågan avser tolkningen av artikel 6.3 FEU samt artiklarna 20 och 21 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan), jämförda med artiklarna 15 och 16 i stadgan samt artiklarna 34 FEUF-36 FEUF, 56 FEUF och 57 FEUF.

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Pelckmans Turnhout NV (nedan kallat Pelckmans), å ena sidan, och Walter Van Gastel Balen NV, Walter Van Gastel NV, Walter Van Gastel Lifestyle NV och Walter Van Gastel Schoten NV, å andra sidan. Samtliga bolag är verksamma inom trädgårdsbranschen.

Tillämplig belgisk rätt

3 Artikel 8 i lagen av den 10 november 2006 om öppettider för detaljhandel, hantverksförsäljning och tillhandahållande av tjänster (*Belgisch Staatsblad*, 19 december 2006, s. 72879) (nedan kallad lagen om öppettider) har följande lydelse:

”Konsumenterna saknar tillträde till försäljningsstället samt tillgång till direkt försäljning av varor eller tjänster till konsument och hemleverans under en sammanhängande period av 24 timmar, räknat från söndag klockan 05.00 eller klockan 13.00 till samma klockslag påföljande dag.”

4 I artikel 9 i lagen om öppettider föreskrivs följande:

”Näringsidkare och tjänsteleverantörer kan välja att hålla stängt en annan veckodag än den dag som anges i artikel 8, räknat från klockan 05.00 eller klockan 13.00 den valda dagen till samma klockslag påföljande dag.”

5 Artikel 13 i lagen om öppettider har följande lydelse:

”En näringsidkare eller tjänsteleverantör som har valt att hålla stängt en annan veckodag än den dag som anges i artikel 8 ska tydligt, och på ett sätt som är synligt från utsidan, ange vilken dag och från vilket klockslag som vederbörande håller stängt.”

6 Artikel 14 i lagen om öppettider har följande lydelse:

”Näringsidkare och tjänsteleverantörer som inte har valt att hålla stängt en annan veckodag än söndag får göra undantag från den skyldighet som anges i artikel 8 för att hålla söndagsjour för sin verksamhetstyp.”

7 Artikel 16 i lagen om öppettider har följande lydelse:

”1. De förbud som anges i artiklarna 6 och 8 ska inte tillämpas på

a) försäljning i en konsuments hem när denne inte är köparen, förutsatt att försäljningen sker i boningsdelen av en bostad som uteslutande används för privata ändamål,

b) försäljning i hemmet på inbjudan av konsumenten, när denne i förväg uttryckligen har begärt ett besök av försäljaren i syfte att förhandla om ett köp av en vara eller en tjänst,

c) försäljning och tillhandahållande av tjänster på försäljningsställen som tillhör företag som bedriver kollektivtrafik och på de stationer som direkt eller indirekt utnyttjas av SNCB-Holding eller dess dotterbolag, liksom i alla de fastigheter i vilka dessa stationer är belägna,

d) försäljning och tillhandahållande av tjänster på flygplatser eller i hamnområden som är öppna för internationell trafik,

e) tillhandahållande av tjänster som är absolut nödvändiga,

f) försäljning på bensinstationer eller försäljningsställen vid motorvägar av ett sortiment av allmänna livsmedel och hushållsartiklar, med undantag för destillerade alkoholhaltiga drycker och jästa drycker med en alkoholhalt som överstiger 6 procent, förutsatt att själva försäljningsytan inte överstiger 250 m2.

Den omständigheten att konsumenten tackar ja till ett besök av försäljaren som den sistnämnda har föreslagit utgör inte en inbjudan i den mening som avses i punkt b.

2. Förbuden ska inte heller tillämpas på försäljningsställen vilkas huvudverksamhet består i försäljning av en av följande produktgrupper:

a) tidningar, tidskrifter, tobak och tobaksvaror, telefonkort och Nationale Loterijs produkter,

b) lagringsmedier för audiovisuella verk och videospel, inklusive uthyrning därav,

c) drivmedel och olja för motorfordon,

d) portionsglass

e) livsmedel som tillreds på försäljningsstället men inte förbrukas där.

Det rör sig om en huvudverksamhet om försäljningen av den produktgrupp som utgör huvudverksamheten motsvarar minst 50 procent av årsomsättningen. …”

8 Artikel 17.1 i lagen om öppettider har följande lydelse:

”Förbuden i artiklarna 6 a, 6 b och 8 ska inte tillämpas på badplatser eller i kommuner eller delar av kommuner som klassificeras som turistcentrer.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

9 Av beslutet om hänskjutande följer att svarandena i det nationella målet håller sina trädgårdscentrer öppna för allmänheten sju dagar i veckan. Pelckmans bedömde att denna praxis stred mot artikel 8 och följande artiklar i lagen om öppettider och yrkade därför att rechtbank van koophandel te Antwerpen (handelsdomstol i Antwerpen) skulle ålägga svarandena att upphöra med nämnda praxis och att hålla stängt en dag i veckan.

10 Vid nämnda domstol bestred svarandena Pelckmans talan och gjorde gällande att de bestämmelser i lagen om öppettider som hade åberopats stred mot unionsrätten, särskilt mot Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG av den 11 maj 2005 om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenter på den inre marknaden och om ändring av rådets direktiv 84/450/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG, 98/27/EG och 2002/65/EG samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 (direktiv om otillbörliga affärsmetoder) (EUT L 149, s. 22) samt mot artiklarna 10 och 11 i den belgiska grundlagen.

11 Innan den avgör målet i sak har rechtbank van koophandel te Antwerpen, genom beslut av den 27 oktober 2011, dels ställt två tolkningsfrågor till EU-domstolen rörande tolkningen av direktivet om otillbörliga affärsmetoder respektive av artiklarna 34 FEUF, 35 FEUF, 49 FEUF och 56 FEUF, dels ställt en tolkningsfråga till Grondwettelijk Hof.

12 Genom beslut i målet Pelckmans Turnhout (C-559/11, EU:C:2012:615) besvarade EU-domstolen den första tolkningsfrågan och den första delen av den andra tolkningsfrågan med att ”direktivet [om otillbörliga affärsmetoder] … ska tolkas så, att det inte kan tillämpas på en nationell lagstiftning såsom den i det nationella målet vilken inte syftar till konsumentskydd.” Vad gäller den andra delen av den andra frågan bedömde EU-domstolen att det var uppenbart att den skulle avvisas eftersom rechtbank van koophandel te Antwerpen inte i tillräcklig utsträckning hade förklarat varför den ansåg att den begärda tolkningen av bestämmelserna i EUF-fördraget var nödvändig för att avgöra det nationella målet och inte alls hade förklarat det samband som den hade funnit föreligga mellan dessa bestämmelser och den nationella lagstiftning som är tillämplig i målet.

13 Grondwettelijk Hof, till vilken tolkningsfrågan om överensstämmelsen med grundlagen hade ställts, beslutade att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till EU-domstolen:

”Ska likhetsprincipen i artikel 6.3 [FEU] och i artiklarna 20 och 21 i … stadgan …, jämförd med artiklarna 15 och 16 i nämnda stadga och artiklarna 34 FEUF–36 FEUF, 56 FEUF och 57 FEUF tolkas så, att nämnda princip utgör hinder för sådana bestämmelser som de som föreskrivs i artiklarna 8, 9, 16 och 17 i lagen … om öppettider …, genom att den skyldighet att hålla stängt en dag i veckan som föreskrivs i dessa artiklar

— inte ska tillämpas på näringsidkare som bedriver verksamhet på järnvägsstationer eller på kollektivtrafikföretags försäljningsställen, och inte heller på försäljning på flygplatser och i hamnområden som är öppna för internationell trafik eller på försäljning på bensinstationer eller försäljningsställen vid motorvägar, men däremot på näringsidkare som bedriver verksamhet på andra platser,

— inte ska tillämpas på näringsidkare som saluför sådana varor som tidningar, tidskrifter, tobak och tobaksvaror, telefonkort och National Loterijs produkter, lagringsmedier för audiovisuella verk och videospel samt glass, men däremot på näringsidkare som saluför andra varor,

— enbart ska tillämpas på detaljhandel, det vill säga företag som är inriktade på försäljning till konsument, men däremot inte ska tillämpas på andra näringsidkare,

— i vart fall medför en betydligt större begränsning för näringsidkare som bedriver sin verksamhet från ett fysiskt försäljningsställe och som har direkt kontakt med konsumenten, än för näringsidkare som bedriver sin verksamhet via en internetbutik eller eventuellt via andra distansförsäljningskanaler?”

EU-domstolens behörighet

14 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida likhetsprincipen och icke-diskrimineringsprincipen i artiklarna 20 och 21 i stadgan, jämförda med artiklarna 15 och 16 i nämnda stadga samt artiklarna 34 FEUF–36 FEUF, 56 FEUF och 57 FEUF, ska tolkas så, att nämnda princip utgör hinder för sådan nationell lagstiftning som lagen om öppettider, enligt vilken näringsidkare, med vissa undantag, inte får hålla öppet sju dagar i veckan utan måste hålla stängt en dag i veckan.

15 Den tyska regeringen och Europeiska kommissionen har gjort gällande att EU-domstolen inte är behörig att besvara denna fråga, eftersom beslutet om hänskjutande inte innehåller någon omständighet som visar att saken i målet vid den nationella domstolen har ett samband med unionsrätten.

16 I detta hänseende ska det erinras om att enligt artikel 94 c i domstolens rättegångsregler ska begäran om förhandsavgörande innehålla en redogörelse för de skäl som fått den hänskjutande domstolen att undra över tolkningen eller giltigheten av vissa unionsbestämmelser, och för det samband som den hänskjutande domstolen har funnit föreligga mellan unionsbestämmelserna och den nationella lagstiftning som är tillämplig i det nationella målet. På samma sätt som den kortfattade framställning av de relevanta omständigheterna som krävs i artikel 94 a i rättegångsreglerna ska nämnda redogörelse inte bara göra det möjligt för domstolen att kontrollera huruvida begäran om förhandsavgörande kan tas upp till sakprövning, utan också huruvida den är behörig att besvara den aktuella frågan.

17 Det ska även erinras om att stadgans tillämpningsområde, med avseende på åtgärder som vidtas av medlemsstaterna, definieras i artikel 51.1 däri, enligt vilken bestämmelserna i stadgan riktar sig till medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten (dom Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punkt 17).

18 Denna bestämmelse bekräftar sålunda den fasta rättspraxis som anger att de grundläggande rättigheter som garanteras i unionens rättsordning är tillämpliga i samtliga fall som regleras av unionsrätten, men inte i andra fall (se dom Åkerberg Fransson, EU:C:2013:105, punkt 19 och där angiven rättspraxis).

19 En sådan definition av tillämpningsområdet för unionens grundläggande rättigheter har dessutom stöd i förklaringarna till artikel 51 i stadgan, vilka i enlighet med artikel 6.1 tredje stycket FEU och artikel 52.7 i stadgan ska beaktas vid tolkningen av stadgan. Enligt nämnda förklaringar gäller att ”medlemsstaterna är skyldiga att respektera de grundläggande rättigheter som fastställts inom ramen för unionen endast när de fattar beslut inom tillämpningsområdet för unionsrätten” (dom Åkerberg Fransson, EU:C:2013:105, punkt 20).

20 Om en rättslig situation inte omfattas av unionsrättens tillämpningsområde är domstolen således inte behörig att pröva situationen, och de bestämmelser i stadgan som eventuellt åberopats kan inte i sig grunda någon sådan behörighet (se, för ett liknande resonemang, beslut Currà m.fl., C-466/11, EU:C:2012:465, punkt 26, samt dom Åkerberg Fransson, EU:C:2013:105, punkt 22).

21 Dessa överväganden motsvarar dem som ligger till grund för artikel 6.1 FEU, enligt vilken bestämmelserna i stadgan inte på något sätt ska utöka unionens befogenheter såsom de definieras i fördragen. Enligt artikel 51.2 i stadgan innebär denna inte heller någon utvidgning av

tillämpningsområdet för unionsrätten utanför unionens befogenheter, och medför varken någon ny befogenhet eller någon ny uppgift för unionen och ändrar heller inte de befogenheter och uppgifter som fastställs i fördragen (se dom McB., C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, punkt 51; Dereci m.fl., C-256/11, EU:C:2011:734, punkt 71, och Åkerberg Fransson, EU:C:2013:105, punkt 23).

22 Det finns emellertid inget konkret i beslutet om hänskjutande som visar att den rättsliga situation som är aktuell i det nationella målet omfattas av unionsrättens tillämpningsområde.

23 I likhet med de skriftliga yttranden som ingetts till domstolen visar detta beslut inte på något sätt att det föreligger omständigheter som knyter det nationella målet till någon av de situationer som avses i de fördragsbestämmelser som angetts av den hänskjutande domstolen.

24 Vad avser tillämpningen av artiklarna 34 FEUF–36 FEUF på området för fri rörlighet för varor (den hänskjutande domstolen har hänvisat till dessa artiklar), ska det under alla omständigheter erinras om att EU-domstolen redan vid upprepade tillfällen har fastställt att dessa bestämmelser inte är tillämpliga på nationella bestämmelser om butikers öppettider som omfattar alla näringsidkare som utövar verksamhet inom landets territorium och som, såväl rättsligt som faktiskt, påverkar saluföringen av inhemska varor och varor från andra medlemsstater på samma sätt (se bland annat domarna Punto Casa och PPV, C-69/93 och C-258/93, EU:C:1994:226, punkt 15, och Semeraro Casa Uno m.fl., C-418/93–C-421/93, C-460/93–C-462/93, C-464/93, C-9/94–C-11/94,
C-14/94, C-15/94, C-23/94, C-24/94 och C-332/94, EU:C:1996:242, punkt 28).

25 På samma sätt räcker det, beträffande artiklarna 56 FEUF och 57 FEUF om friheten att tillhandahålla tjänster (som den hänskjutande domstolen också har hänvisat till), att konstatera att den ifrågavarande lagstiftningen omfattar alla näringsidkare som utövar verksamhet inom landets territorium, att den för övrigt inte har som syfte att reglera villkoren för de berörda företagens tillhandahållanden av tjänster och, slutligen, att den begränsade verkan som den skulle kunna ha på det fria tillhandahållandet av tjänster är alltför osäker och alltför indirekt för att den förpliktelse som den innehåller ska kunna anses vara ägnad att begränsa denna frihet (se, analogt, dom Semeraro Casa Uno m.fl., EU:C:1996:242, punkt 32).

26 Av samtliga överväganden ovan följer att det inte har visats att EU-domstolen är behörig att tolka de bestämmelser i stadgan som den hänskjutande domstolen har hänvisat till.

27 Mot denna bakgrund konstaterar EU-domstolen att den inte är behörig att besvara den tolkningsfråga som Grondwettelijk Hof har ställt.

Rättegångskostnader

28 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Europeiska unionens domstol är inte behörig att besvara den tolkningsfråga som Grondwettelijk Hof (Belgien) har ställt.

Underskrifter